

12 серпня 2013 року начальником відділу соціально-трудових відносин та оплати праці проведено «гарячу телефонну лінію» з питань щодо сумісництва та суміщення в державних закладах.

Під час телефонної лінії громадянам надано декілька розяснень стосовно питань, *що таке сумісництво?*

Відповідь. сумісництвом вважається виконання працівником, крім своєї основної, іншої регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому або іншому підприємстві, в установі, організації (далі – підприємство) або у громадянина (підприємця, приватної особи) за наймом.

Працівник має право реалізувати свої здібності до продуктивної і творчої праці шляхом укладання трудового договору на одному або одночасно на кількох підприємствах (ст. 21 КЗпП). Це дає змогу працівникам, крім основного трудового договору, укладати трудові договори про роботу за сумісництвом. При цьому таких договорів може бути кілька, тобто працювати за сумісництвом можна не на одному підприємстві.

При роботі за сумісництвом з працівником укладають трудовий договір. На практиці існує таке поняття, **як зовнішнє сумісництво та внутрішнє сумісництво**. Якщо працівник працює на одному й тому самому підприємстві і як основний працівник, і як сумісник, і роботу за сумісництвом здійснює у вільний від основної роботи час, таку роботу можна назвати **внутрішнім сумісництвом**. Якщо ж він працює на двох (або кількох) підприємствах, одне з яких є основним місцем роботи, а друге – місцем роботи за сумісництвом, така робота вважається зовнішнім сумісництвом.

Трудові договори при внутрішньому сумісництві (за основною посадою і за посадою за сумісництвом) юридично не пов'язані між собою, оскільки за кожною посадою окремо визначається порядок оплати праці, тривалість робочого часу, відпустки тощо.

Робота за сумісництвом регулюється низкою нормативно-правових актів. До них належать: Кодекс законів про працю України, постанова Кабінету Міністрів України «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» від 3 квітня 1993 року № 245, Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ, організацій, затверджене наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28 червня 1993 року № 43, Закон України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР, Закон України «Про відпустки» від 15 листопада 1996 року № 504/96-ВР та ін. Основними нормативними документами, які безпосередньо регламентують умови роботи та оплати праці працівників-сумісників бюджетної сфери є Постанова № 245 та Положення № 43.

Що таке суміщення ?

Відповідь. **суміщення** професій (посад) передбачає виконання працівником поряд зі своєю основною роботою, передбаченою трудовим договором, додаткової роботи за іншою професією (посадою) і виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника без звільнення від своєї основної роботи на одному і тому самому підприємстві за згодою працівника протягом встановленої законодавством тривалості робочого дня.

Головною передумовою суміщення професій (посад) є наявність вакансії суміщеної професії (посади) в штатному розписі.

Які існують обмеження на сумісництво для працівників бюджетної сфери?

Відповідь. обмеження на сумісництво для працівників державних підприємств передбачено п.2 Постанови № 245.

Зокрема тривалість роботи за сумісництвом не може перевищувати 4 год. на день і повного робочого дня у вихідний день. А загальна тривалість роботи за сумісництвом протягом місяця не повинна перевищувати половини місячної норми робочого часу.

Також не мають права працювати за сумісництвом (за винятком наукової, викладацької, медичної і творчої діяльності) керівники державних підприємств, їхні заступники, керівники структурних підрозділів та їхні заступники (п. 4 Постанови № 245). Крім того, державним службовцям, державним нотаріусам, працівникам органів прокуратури, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ, митної і податкової служб та ін. також заборонено працювати за сумісництвом, окрім педагогічної та наукової роботи.

Порівняльна характеристика роботи за сумісництвом та суміщення

професій (посад) у бюджетних закладах

Сумісництво	Суміщення
Умови роботи	
При внутрішньому сумісництві робота виконується на тому самому підприємстві. При зовнішньому сумісництві робота виконується на іншому підприємстві чи в суб'єкта підприємництва	Робота виконується на тому самому підприємстві
Час виконання роботи	
У вільний від основної роботи час	У той самий проміжок робочого часу, що відведений для основної роботи
Тривалість роботи (у державних закладах освіти)	
Не може перевищувати 4 год. на день і повного робочого дня у вихідний день. Загальна тривалість роботи за сумісництвом протягом місяця не повинна перевищувати половини місячної норми робочого часу	Не більше 50 % тарифної ставки (посадового окладу) відсутнього працівника або за вакантною посадою чи у відповідному процентному відношенні до окладу за основною посадою
Відображення у внутрішній документації підприємства	
Видається наказ про прийняття працівника на роботу за сумісництвом. Праця за сумісництвом відображається в таблиці обліку робочого часу	Видається наказ про допущення працівника до роботи за суміщенням професій (посад). Праця за суміщенням професій (посад) не відображається в таблиці обліку робочого часу
Місце зберігання трудової книжки працівника	
При зовнішньому сумісництві – на підприємстві за основним місцем роботи працівника. При внутрішньому сумісництві – на тому самому підприємстві	На тому самому підприємстві
Внесення запису в трудову книжку	
За бажанням працівника за основним місцем роботи	Не вноситься
Оплата праці	
Оплата за фактично виконану роботу	Доплата у відсотках до тарифної ставки за основним місцем роботи
Розрахунок середньої заробітної плати	

Заробітна плата за сумісництвом не включається в розрахунок середньої заробітної плати за основним місцем роботи, за винятком працівників, для яких включення її до середнього заробітку передбачено чинним законодавством (підп. «ї» п. 4 Порядку № 100). Заробітна плата на всіх місяцях роботи враховується при обчисленні середнього заробітку, зокрема: вчителям та викладачам, які працюють у кількох середніх загальноосвітніх, професійних та інших навчально-освітніх, а також вищих навчальних закладах, прирівняних до них по оплаті праці працівників, а також педагогічним працівникам дошкільних виховних, позашкільних та інших навчально-виховних закладів (як в одному, так і в кількох) (п. 10 Положення № 43). Крім того, в середню заробітну плату зазначеним працівникам зараховується додаткова оплата за роботу, яка не є сумісництвом (п. 8 Переліку робіт, які не є сумісництвом)	Доплата за суміщення професій (посад) включається до розрахунку середньої заробітної плати в повному обсязі
Щорічна відпустка	
Надається тривалістю, передбаченою для посади, за якою працівник працює за сумісництвом. Щорічна відпустка надається одночасно з відпусткою за основним місцем роботи	Окремо не надається. Доплата за суміщення включається в розрахунок середньої заробітної плати при розрахунку заробітної плати за час відпустки за основною посадою
Нарахування компенсації за невикористану відпустку при звільненні працівника	
Виплачується. Розрахунок здійснюється окремо за посадою, за якою працівник працює за сумісництвом	Окремо не виплачується. Доплата за суміщення включається в розрахунок середньої заробітної плати при розрахунку компенсації за основною посадою
Допомога по тимчасовій непрацездатності та допомога по вагітності та пологах	
Виплачується за умов надання працівником необхідного переліку документів (див. розділ статті «Допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням»)	Окремо не виплачується. Доплата за суміщення професій (посад) включається в розрахунок середньої заробітної плати при розрахунку допомоги по тимчасовій непрацездатності за основною посадою
Оподаткування податком з доходів фізичних осіб	
Оподатковується податком з доходів фізичних осіб на загальних підставах	Оподатковується податком з доходів фізичних осіб на загальних підставах
Нарахування страхових внесків	
Проводиться на загальних підставах	Проводиться на загальних підставах